

Magdalena Dědičová: Urbanistický celek Budějovického náměstí v Praze v projektu Věry Machoninové

Posudek bakalářské práce

Bakalářská práce Magdaleny Dědičové je věnována mimořádně zajímavému tématu „Budějovického náměstí“, tedy jednomu z nejambicióznějších projektů modernistického „víceúrovňového“ urbanismu v Praze druhé poloviny 20. století, kterému však v dosavadním bádání nebyla věnována taková pozornost, jakou by si bezesporu zasloužil.

Práce začíná velmi dobře zpracovaným přehledem literatury a pramenů, které byly pro zpracování tématu stěžejní. Vlastní téma je uvozeno analýzou urbanistického vývoje lokality, která se od 20. let 20. století stala předmětem různých plánů a vizí. Velmi důležité je zmapování poválečných plánů, které celou oblast předurčily k urbanistické roli, jež zdaleka přesahovala meziválečné plány. Cílené umístování dopravních i veřejných staveb učinilo z celé „pankrácké“ oblasti urbanistickou laboratoř, která v tehdejší Praze neměla obdoby. Právě tato skutečnost je v práci následně podrobně mapována, a to nejen z hlediska urbanistické koncepce, ale také zapojení dopravy (magistrály a metra), která byla pro oblast Budějovického náměstí doslova určující. Křížení metra s povrchovými komunikacemi zde vytvořilo mimořádně komplikovanou situaci, pro jejíž řešení se nabízel koncept „prostorového urbanismu“, který byl jedním z nejzajímavějších témat soudobé výstavby měst v západní Evropě. Jeho zmapování se proto logicky stalo tématem další kapitoly, která se pokouší dílčí domácí pokusy na tomto poli vsadit do širších evropských a světových souvislostí.

Další oddíl je věnován architektonické a urbanistické tvorbě manželů Machoninových. V návaznosti na ni je přestaven generel Budějovického náměstí z roku 1969, který se stal odrazovým můstkem pro řešení celého složitého prostoru. I tento projekt je následně vsazen do širších souvislostí, které dokládají, že jeho koncept lze skutečně vřadit do proudu soudobých západních urbanistických úvah a realizací. Následuje jednak analýza jednotlivých objektů, z nichž byla nakonec v 70. a 80. letech realizována jen stanice metra, vynikající Dům bytové kultury a – v odlišném řešení – hotel, transformovaný v dům družstevních rolníků, jednak přehled uměleckých děl, jež byly součástí veřejného prostoru. Velice zajímavou částí práce je reflexe dobových ohlasů, která ukazuje nejen obtížné pochopení torzálního záměru, ale také proměnu dobového přístupu k urbanismu, jež svou pozornost odvrátil od dopravních struktur a soliterních staveb ke konceptu reálných náměstí a jejich přirozené vazbě na okolní zástavbu. Skutečnost, že náměstí jako pojem po přestavbě prostoru de facto administrativně zaniklo, rozhodně neusnadňovala akceptaci projektu v období po roce 1989, kdy bylo možno na plány z konce 60. let navázat, a alespoň některé myšlenky urbanisticky doříci. I tuto situaci autorka podrobně mapuje a dokládá, jak obtížné bylo – přes zachování autorské, respektive autorsko-rodinné kontinuity - na danou situaci adekvátně architektonicky reagovat. Závěr celou problematiku přehledně shrnuje a snaží se definovat otázky, které z celého rozporuplného urbanistického příběhu vyplývají.

Práci Magdaleny Dědičové považuji za velmi záslužnou a přínosnou. Soustředěné zacílení na konkrétní lokalitu ji umožnilo problém nejen promyslet v různých rovinách, ale také zasadit

jej do širších souvislostí. Právě ty jsou na celém případě „zmizelého náměstí“ asi nejzajímavější. Návaznost studie Věry Machoninové na soudobý západoevropský kontext je nesporná. Komplikované společenské podmínky normalizace 70. a 80. let přispěly k tomu, že se celý koncept podařilo realizovat jen ve velmi torzální podobě, což jeho hodnocení samozřejmě výrazně komplikuje. Přesto je právě zde namístě palčivá otázka: byl zvolený prostorový urbanismus skutečně tou správnou cestou, která by se – v případě příznivějších podmínek – mohla ukázat jako vzor pro další uzlové body (nejen) pražské aglomerace, nebo byl od počátku odsouzen k nezdaru, založeném na skutečnosti, že pouhým seskupením dopravních tahů a solitérních domů městský prostor vzniknout nemůže? V jádru této – možná až příliš zjednodušené – otázky je samozřejmě spor postmoderních tvůrců s razantním a mnohdy sebestředným pojetím jejich modernistických předchůdců. S kritickým odstupem let od obou proudů je příležitost téma nahlédnout znovu a bez emotivních konotací, které obdobné hodnocení dlouhá desetiletí provázelo. Nejlepším důkazem o významu předložené práce je myslím skutečnost, že nám k této závažné diskuzi dává jak skvěle zpracovaný základ, tak i řadu podnětných postřehů a otázek.

Práci považuji za velmi kvalitní a s radostí ji doporučuji k obhajobě. Jako hodnocení navrhuji výborně.

V Praze, dne 8. 6. 2021

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.